

Producció de cereals per a l'elaboració de pans singulars per complementar l'oferta de les fleques artesanes

01 Resum

Les fleques associades al Gremi de Flequers Artesans de les Comarques Gironines porten a terme diverses iniciatives per diferenciar els seus productes dels elaborats per la gran indústria, comercialitzats sovint en grans superfícies. Entre aquestes, cal fer menció de l'ús d'una farina de proximitat, elaborada amb blat produït amb la normativa de producció integrada, en el marc del projecte 'Es Farina de Girona'. Per l'elaboració dels productes de panificació també utilitzen farines derivades d'altres cereals, pseudocereals, etc., encara que amb quantitats molt més reduïdes. L'objectiu d'aquest projecte és avaluar la viabilitat d'iniciar la producció de proximitat i amb criteris de sostenibilitat d'aquestes altres matèries primeres.

El Gremi de Flequers Artesans de les Comarques Gironines disposa de 70 obradors associats, que es corresponen amb 116 punts de venda, distribuïts per la demarcació de Girona. S'ha realitzat una enquesta en el 35% de les fleques per conèixer les seves característiques i les matèries primeres que utilitzen. Aquestes són majoritàriament de mida petita o mitjana, amb 1 o 2 punts de venda, amb obradors amb 2 o 3 treballadors, amb botigues que tenen entre 1 i 3 dependents: realitzen vendes a tercers, utilitzen farina produïda dins el projecte 'Es Farina de Girona', consumeixen entre 10 i 100 t de farina de blat panificable a l'any i elaboren productes de brioixeria. El 84% de les fleques utilitzen, a més de les farines habituals de blat tou panificable, farines singulars d'altres cereals i pseudocereals.

Entre les farines més utilitzades hi ha les elaborades amb espeltes, bàsicament l'espelta gran (*Triticum spelta*), i el fajol (*Fagopyron esculentum*). L'espelta gran és un blat hexaploide antic, que es recull amb el gra vestit, pel que s'ha d'espellofar amb maquinària específica abans de la seva molta. Presenta una gran altura, un cicle llarg poc adaptat a les comarques gironines i uns rendiments significativament inferiors als blats tous moderns. Malgrat contenir gluten, sembla que és més fàcilment tolerat per una part de la població. Les necessitats totals d'espelta gran de tots els flequers agremiats s'ha estimat que era inferior a 10 t de farina a l'any, el que pot representar només unes 4 ha de producció. La baixa quantitat demandada dificulta la logística d'emmagatzematge i elaboració de les farines per part de les farineres. El fajol és una poligonàcia considerada com un pseudocereal. És un cultiu d'estiu del que se n'aprofita el seu gra. Es caracteritza per donar farines sense gluten, aptes pels celíacs. Una de les seves principals limitacions és que abans d'obtenir la farina s'han de separar les cobertes, procés pel que en l'actualitat no es disposa de la maquinària ni el coneixement. Tenint en compte aquestes consideracions, no semblaria recomanable iniciar produccions de proximitat d'altres cultius més enllà que la que s'està realitzant amb el blat tou panificable a través del projecte 'Es Farina de Girona'. En tot cas aquestes s'haurien de fer de forma que es podés acreditar la seva sostenibilitat amb la certificació en producció integrada o, en un futur proper, a través de la Producció Agrària Sostenible (PAS) que promou el Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural.

02 Objectius

Es planteja com objectiu principal establir les bases per la producció de proximitat i de forma sostenible de les matèries primeres utilitzades en l'elaboració de productes de panificació, més enllà dels que ja s'obtenen actualment en el projecte 'Es Farina de Girona'.

S'estableixen com objectius secundaris:

- Determinar les necessitats de matèries primeres dels agremiats al Gremi de Flequers Artesans de les Comarques Gironines.
- Estudiar la viabilitat de la producció de proximitat (del camp al consumidor) i de forma sostenible d'altres cultius, a banda del blat tou, que poden proporcionar aquestes matèries primeres.
- Plantejar un futur projecte per fomentar la sembra i conreu dels cultius que potencialment siguin viables.

03 Conclusions

Els resultats obtinguts amb les enquestes mostren que, a més del blat tou panificable, els altres cereals i pseudocereals més demandats i conseqüentment més interessants per iniciar una producció de proximitat són l'espelta gran i el fajol.

En el cas de l'espelta gran s'han de tenir en compte les següents consideracions:

- Malgrat que és la matèria primera més consumida després del blat tou, s'estima que el conjunt de flequers associats al Gremi de Flequers Artesans de les Comarques Gironines tenen una necessitat anual que no superen les 10 t de farina. Aquesta quantitat implicaria la producció d'unes 13,3 t de gra, que es podrien obtenir sembrant només unes 4 ha.
- És molt habitual utilitzar farines mixtes on està barrejada principalment amb blat tou, per tal de millorar les seves propietats per a la panificació. Aquest fet pot ésser un condicionant per a la producció de proximitat, degut a que implica que les necessitats poguessin ésser encara més baixes i difícils de determinar (els flequers poden preferir comprar farines mixtes ja preparades) i a la dificultat que poden tenir les farineres que participin en el projecte per emmagatzemar i elaborar quantitats relativament petites d'aquestes farines (simples o mixtes).

En el cas del fajol és més freqüent que es consumeixin farines fetes únicament amb aquesta matèria primera. Una de les principals dificultats és el seu processat, que implica la separació de la pellofa. En aquest moment, no es disposa de la maquinària ni el coneixement necessari.

Així, no semblaria recomanable iniciar una producció de proximitat d'aquestes espècies, degut als baixos volums que es necessiten.

04 Líder del Grup Operatiu

ENTITAT: GREMI DE FLEQUERS ARTESANS DE LES COMARQUES GIRONINES

E-MAIL DE CONTACTE: angelsegarra@gremigirona.cat

05 Àmbit/s temàtic/s d'aplicació

- ☐ Sistema de producció agrària

☐	Pràctica agrària
☐	Equipament i maquinària agrària
☐	Ramaderia i benestar animal
☒	Producció vegetal i horticultura
☐	Paisatge / Gestió del territori
☐	Control de plagues i malalties
☐	Fertilització i gestió dels nutrients
☐	Gestió del sòl
☐	Recursos genètics
☐	Silvicultura
☐	Gestió de l'aigua
☐	Clima i canvi climàtic
☐	Gestió energètica
☐	Gestió de residus i subproductes
☐	Gestió de la biodiversitat i del medi natural
☐	Qualitat alimentària / processament i nutrició
☐	Cadena de subministrament, màrqueting i consum
☐	Competitivitat i diversificació agrària i forestal
☐	General

06 Àmbit/s territorial/s d'aplicació

PROVINCIA/ES	COMARCA/QUES
Girona	l'Alt Empordà, Baix Empordà, Pla de l'estany, la Selva, el Gironès i la Garrotxa

07 Difusió del projecte (publicacions, jornades, multimèdia, pàgina web...)

--

08 Altra informació del projecte

DATES DEL PROJECTE	PRESSUPOST APROVAT
Data d'inici (mes-any): setembre 2021	Pressupost total: 12.480,00 €
Data final (mes-any): juny 2022	Finançament DACC: 5.690,88 €
Estat actual: Executat	Finançament UE: 4.293,12 €
	Finançament propi: 2.496,00 €

Amb el finançament de:

Projecte finançat a través de l'Operació 16.01.01 (Cooperació per a la innovació) a través del Programa de desenvolupament rural de Catalunya 2014-2022.

Ordre ARP/113/2021, de 20 de maig, per la qual s'aproven les bases reguladores dels ajuts a la cooperació per a la innovació a través del foment de la creació de grups operatius de l'Associació Europea per a la Innovació en matèria de productivitat i sostenibilitat agrícoles i la realització de projectes pilot innovadors per part d'aquests grups, i Resolució ARP/1660/2021, de 27 de maig, per la qual es convoquen els corresponents a 2021.

Generalitat de Catalunya
**Departament d'Acció Climàtica,
Alimentació i Agenda Rural**

**Fons Europeu Agrícola
de Desenvolupament Rural:**
Europa inverteix en les zones rurals